

Õppeprogrammide kirjelduste koostajate nõustamine 4/4

Projekt "Keskkonnahariduslike õppeprogrammide kirjelduste hindamine"

- 1. 11. septembril veebis 15.00 – 16.00
- 2. 10. oktoobril veebis 15.00 – 16.00
- 3. 10. novembril veebis 15.00 – 16.00
- 4. 10. detsembril veebis 15.00 – 16.00**

Ana Valdmann, Annelie Ehlvest, Maarika Männil

„Õpetaja!

Ära ütle seda, mida õpilane ise võib öelda;

ära näita seda, mida õpilane ise võib näidata;

ära tee seda, mida õpilane ise võib teha“.

J. Käis (1885 - 1950)

Ootame **01.09. 2025 ja 01.01. 2026** aeguvate märgistega õppeprogrammide ajakohastatud kirjeldusi 31. detsembrini 2025.

Saadetud	kirjas		palume		märkida:
1.	Keskuse				nimetus;
2.	Kontaktisiku	nimi	ja	kontaktid	(e-mail, mobiilnumber);
3.	Hinnatavate programmide pealkirjad, <u>mis on tehtud lingitavaks</u> keskkonnahariduse portaali (näiteks Aktiivõpe mullaga);				
4.	Palun kinnitage, et olete kontrollinud ja veendunud saadetud õppeprogrammi/de kirjelduse/te vastavuses kehtivate <u>kvaliteedikriteeriumitega</u> .				

Teadmiseks, hindajad ei hakka hindama kirjeldust:

- mis on mitmele sihtrühmale;
- milles puuduvad seosed kehtiva riikliku õppekavaga ja need pole juhises toodud kujul kirja pandud;
- mille tegevuskavas puudub ajakava.

Kui te ei jõua kõikide uuendatavate programmide kirjeldusi viimistleda portaalis 31. detsembriks 2025, siis **palun teavitage meid sellest hiljemalt 31. detsembriks**. Saatke meile 31. detsembriks igal juhul kiri, milles on:

- **hinnatavate õppeprogrammide lingitavad pealkirjad** keskkonnahariduse portaalist (meie saame teada töömahu st mitu kirjeldust asutusest tuleb, et tööd paremini planeerida);
- **realistlik kuupäev**, mis ajaks jõuate kirjeldustega tööd lõpetada (mitte hiljem kui 25. jaanuar 2026).

UUS!

Hindamisotsuste vaidlustamise kord:

Info on [kodulehel](#).

Hindamise otsuse saab vaidlustada 30 päeva jooksul selle kättesaamisest, esitades vaide EKHÜ hindamiskomisjonile. Vaidele vastatakse kahe nädala jooksul.

Kui hindamiskomisjoni *vastusega vaidele* ei nõustuta, on võimalik esitada järgmine vaie EKHÜ juhatusele, kes moodustab siis vaidekomisjoni. Sellele vaidele vastatakse kolme nädala jooksul.

Vaide esitamisel tuleb tuua välja seos vastava kvaliteedikriteeriumiga ning põhjendus, miks hindajate poolt antud hinnang ei ole vaide esitaja hinnangul vastavuses õppeprogrammi kirjelduses esitatule.

Vaidlustamise protsessi ajal ei tohi õppeprogrammi kirjeldust muuta.

Seni oleme kõik küsitavused lahendanud lihtsalt kirja teel.

10. detsembriks esitatud küsimused:

1. Tekkis lasteaia õppekava kohta laiem küsimus: Lasteaia õppekava – kas saan õigesti aru, et 2024. aasta versioon enam ei kehti, kus olid kenasti kirjas üldised eesmärgid? Kopeerin:

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Uue, 2025. sügisel kehtima hakanud õppekava puhul on need hea sõnastusega eesmärgid muudetud põhimõteteks. Kas neid sobib ka õppekavaga seose koha peale panna eelmise versiooni eesmärkide asemel?

1. Valdkond *Mina ja keskkond* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:
 - 1) toetada last iseenda ja ümbritseva keskkonna tundma õppimisel ja mõistmisel;
 - 2) suunata last ümbritsevat keskkonda mängu ja igapäevatoimingute kaudu märkama, uurima ja kogema;
 - 3) suunata last küsimusi esitama, probleeme püstitama, teemakohaselt arutlema, vastuseid leidma ning märgatust ja kogetust järeldusi tegema;
 - 4) suunata last keskkonda hoidvalt ja turvaliselt käituma ning materjale ja vahendeid säästlikult kasutama;
 - 5) suunata last keskkonda, enda ja kaaslaste kultuuri ja traditsioone ning tervist väärtustama;
 - 6) suunata last märkama ja mõistma sotsiaalse keskkonna, loodus-, tehis ning digikeskkonna erinevusi.

VASTUS: Nii nagu põhikooli ja riikliku õppekava puhul, toetame ka lasteaia õppeprogrammides [alushariduse riiklikus õppekavas](#) vastavate valdkondade õpitulemuste saavutamist. Meil on enamasti selleks valdkond MINA JA KESKKOND, kus on välja toodud 22 õpitulemust. Kuid sageli saab toetada vastavalt metoodikale ka teiste valdkondade konkreetseid õpitulemusi.

Kirjapanemise viis on sama: **Vali ja kirjuta kuni 4 toetatavat õpitulemust riiklikust õppekavast koos sealse numeratsiooniga, sõnastust muutmata ja lühendamata.** Nt Valdkond *Mina ja keskkond*: 13) oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites;

10. detsembriks esitatud küsimused:

2. Kuhu täpsemalt eel- ja järeltegevused sobitada tuleks?
Kas sisukirjelduse kasti, infoks õpetajale või kusagile mujale?

VASTUS: See info sobib lahtrisse **Juhis õpetajale**, sest sealne info on konkreetselt õpetajale suunatud.

10. detsembriks esitatud küsimused:

3a. Palun täpsustada, milliseid näited tegevusest vm ja kuhu näited kirjelduses panna keskkond ja jätkusuutlik areng teemal. Väliprogrammi kohta toodi eelmisel koosolekul okt näide 1-3kl vanuseastmele, kuid paljud programmid ei toimu õues vaid keskuses.

VASTUS: 1) Seosed õppekavaga lahtrisse: nimetad valitud läbiva teema ja lisad ühe lausega, kuidas programm seda läbivat teemat toetab; tegevuste kirjelduse juures peab olema märgitud, kus käsitletakse; 2) Võimalusel võib olla ka õpitulemus sõnastatud, mida õpilane peaks teadma või väärtustama vastavalt käsitletavale temaatikale.

VASTUS: Millest seose loomisel lähtuda - Keskkond ja jätkusuutlik areng on läbiv teema, mille peamine eesmärk on kujundada õpilast **sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks**, kes **hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustab jätkusuutlikkust**, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.

Esmane võiks olla: **arusaam loodusest kui terviküsteemist** (sh inimene on ka looduse osa).

Teiseks: **inimesed saavad kõik eluks vajaliku loodusest või looduse abiga** - meie elu sõltub 100% loodusest (ei maksa saagida oksa, millel ise istud!). See seostub eelkõige tarbimiskäitumisega, ressursside pillava kasutamisega.

Kolmandaks: **Loodus toimib tänu aineringetele, mida teostab bioloogiline mitmekesisus (elurikkus)**. Igal liigil on oluline roll selles võrgustikus. Mida rohkem liike on, seda kindlamalt aineringed toimivad ja on vastupidavamad muutustele. Iga liik on tähtis (seos looduskaitse ja keskkonnakaitsega - miks me peame elurikkust hoidma - et säilitada ökoloogilist jätkusuutlikkust - sh enda elutingimusi Maal).

Inimtegevus ja imetajad - mis inimtegevused toetavad jätkusuutlikkust, mis tegevused takistavad? Millised on probleemid inimeste ja imetajate (nende arvukuse, liikumiste jne) vahel...kuidas neid lahendada, kui palju ja milles on mõistlik sekkuda...

10. detsembriks esitatud küsimused:

3b. Palun tooge näide, mida selle all on mõeldud näiteks 3 vanuseastme imetajate programmi kohta, mis toimub keskses või ka lisaks ka samasuguse astme väliprogrammi kohta.

VASTUS: Vastavalt programmi täpsemale temaatikale võiks luua seoseid mõne järgneva üldise punktiga:

2.2. Läbiva teema käsitlemisega suunatakse õpilast:

- 1) aru saama loodusest kui terviksüsteemist, inimese ja teda ümbritseva keskkonna vastastikustest seostest ning inimese sõltuvusest loodusressurssidest;
- 2) aru saama inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest ning inimtegevusega kaasnevatest mõjudest;
- 3) väärtustama bioloogilist (sealhulgas maastikulist) ja kultuurilist mitmekesisust ning ökoloogilist jätkusuutlikkust;
- 4) arutlema keskkonnaprobleemide üle nii kodukoha, ühiskonna kui ka üleilmsel tasandil, kujundama isiklikke keskkonnavalaseid seisukohti ning pakkuma lahendusi keskkonnaprobleemidele;
- 5) võtma vastutust jätkusuutliku arengu eest, kasutama loodussäästlikke ja jätkusuutlikku arengut toetavaid tegutsemisviise; hindama ning vajaduse korral muutma oma tarbimisvalikuid ja eluviisi.

2.5. Läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ käsitlemine III kooliastmes

Läbiva teema käsitlemine III kooliastmes keskendub kohalike ning globaalsete keskkonna- ja inimarenguprobleemide käsitlemisele. Eesmärk on kujundada arusaama loodusest kui terviksüsteemist, looduskeskkonna haprusest ning inimese sõltuvusest loodusvaradest ja -ressurssidest. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppemeetodid, rühmatööd, juhtumiuuringud, arutelud ning rollimängud. Õpitavad teadmised, oskused ja hoiakud loovad eeldused vastutustundliku ning säästva suhtumise kujunemiseks oma elukeskkonda ning eetiliste, moraalsete ja esteetiliste aspektide arvestamiseks igapäevaelu probleemide lahendamisel.

10. detsembriks esitatud küsimused:

4. Kas seosesse õppekavast tuleb bioloogias võtta punktid 2.2.3. Õpitulemused alt või 2.2.2 kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud?

Ja geograafias vastavalt 2.4.3. Õpitulemused või 2.4.2. Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud?

VASTUS: Mida oodatakse:

2.2. Seoses õppekavaga: 1) Eesmärgistatud õpitulemused on kooskõlas **sihtrühma kehtiva riikliku õppekava õpitulemustega**; valitud on kuni 4 toetatavat õpitulemust riiklikust õppekavast koos sealse numeratsiooniga (sõnastust muutmata ja lühendamata), mille saavutamist toetab antud programm, kasvõi osaliselt; *Nt Loodusõpetus, I kooliaste: 22) tarbib vastutustundlikult, väldib enda ja teiste tervise kahjustamist;*

Kust leiame? Nt Põhikooli riikliku õppekava ehk PRÕK Lisa 4 Ainevaldkond Loodusained

Õpitulemused on peatükis 2 (2. Ainekavad) ja on toodud õppeainete kaupa

2.1. Loodusõpetus

2.1.1. Õppeaine kirjeldus

2.1.2. Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

2.1.3. Õpitulemused

2.2. Bioloogia

2.2.1. Õppeaine kirjeldus

2.2.2. Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

2.2.3. Õpitulemused

2.4. Geograafia

2.4.1. Õppeaine kirjeldus

2.4.2. Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

2.4.3. Õpitulemused

10. detsembriks esitatud küsimused:

5. Õppeprogrammi kirjelduses on ajakavas:

30 minutit - tutvutakse vaatluste/võrdluste ning erinevate meelte (nägemine, haistmine, kompimine) abil taimedega.

Kuidas seda peaks arusaadavamalt lahti kirjutama, et saadaks aru, kuidas õppetegevus on taimeliikide õppimisel korraldatud (vaatlus ja võrdlus), et saaks veenduda, et toimub aktiivõpe?

VASTUS: Küsimus on: kuidas on õppetegevus korraldatud (kuidas on korraldatud nimetatud meetodite kasutamine (vaatlus ja võrdlus - kas toimub aktiivõpe st kas õpilased on mõttega kaasatud/kas nad saavad õppida).

Miks selline küsimus hindajatel tekib? Variante on ju palju, kuidas seda teha saab. Kuna kirjeldusest ei selgu, siis ei saa hindamisel otsust teha ja esitame küsimuse. Peamised variandid võivad olla:

KAS juhendaja näitab ja tutvustab liike, kõik vaatavad, kuulavad ja püüavad üksteise järel siis ka kompida ja nuusutada seda liiki, kui järg temani jõuab... ilmselt samal ajal tutvustab juhendaja juba uut liiki, kui kompimise järg jõuab grupi viimase õpilaseni (nagu see on tavapärane nt rabaprogrammides laudteel).

VÕI on antud väikestele õpilasgruppidele (2-3) liikide nimed, keda üles otsida (või on need liigid nende jaoks juba kuidagi õpikeskkonnas eriliselt tähistatud). Kas õpilastel on ülesanded (nt küsimused või peavad nad küsimused ise koostama vms), mille kaudu nad taimega tutvuvad - kas nad ise peavad leidma need tunnused - arutlema ja vaagima oma grupikaaslastega ülesandest lähtuvalt... mille poolest üks või teine liik eristub või eriline on (siin on oluline ka seos miks neid liike õpitakse, mis kontekstis). Ja kuidas nende iseseisvast vaatluse ja võrdlemise tulemustest kokkuvõtte tehakse - et veenduda, et see, mida õppimisel sihitud oli, tuli ka esile ehk realiseerus.

Sellisel juhul oleks õpilane aktiivne, ta on sunnitud mõtlema ja tegutsema...ehk on kaasatud (mõtlemise osas aktiivne - järelilikult on loodud tingimused, et ta õpiks).

Vajalikud lingid õppeprogrammi koostamisel

- Eesti Keskkonnahariduse Ühing, kvaliteedikriteeriumid
- keskkonnahariduse juhendaja [PÄDEVUSMUDEL](#) ja [KÄSIRAAMAT](#).
- Keskkonnahariduse portaal
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (RÕK) on sõnastatud nüüd ALUSHARIDUSE RÕK (igaks juhuks kliki PAREMAL ÜLAL: HETKEL KEHTIV)
- Põhikooli riiklik õppekava (lõpus on ainevaldkondade lisad, läbivad teemad jms)
- Gümnaasiumi riiklik õppekava (lõpus on ainevaldkondade lisad, läbivad teemad jms)
- HTM kodulehel on Õppekava materjalide veeb
Siit näeb iga õppeaine kohta klasside kaupa õppesisu teemad, põhimõisted jne, mille õppimist Sinu õppeprogramm saab toetada.

Küsimus portaali tehnilise toimimise kohta:

Välismaal olles ei ole võimalik keskkonnahariduse portaali siseneda (ka lihtsalt lugemiseks) vastavate seadete tõttu.

Head koostööd,
toredaid elamusi õppimisel ja õpetamisel!